

Monumentnummer*: 519113

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 82641/41

*Monumentnaam***

St. Franciscus Xaverius

Complexnummer

519112

Complexnaam

St.Franciscus Xaverius

*Woonplaats**

Teteringen

*Gemeente**

Breda

*Provincie**

Noord-Brabant

*Straat**

Arnold Janssenlaan

*Nr**

1

*Toev.**

*Postcode**

4847 DK

*Woonplaats**

Teteringen

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Teteringen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

3780

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Het MISSIEHUIS ST. FRANCISCUS XAVERIUS van de Duitse congregatie Societas Verbi Divini werd in 1916-'17 gebouwd als een rechthoekig gebouw van zeven vensterassen, naar een door pater Möchel uitgewerkt bestek. Aan weerskanten werd het gebouw in 1925-'27 uitgebreid tot een totaal van zeventien vensterassen met een U-vormige plattegrond. Het kreeg toen ook de kapel die het noordelijk deel afsluit. In 1972 vond de omvorming plaats van missiehuis naar bejaardentehuis, waarvoor tussen 1973 en 1975 diverse verbouwingen werden verricht. Het interieur werd gewijzigd en achter het bestaande deel werd een nieuw paviljoen, ook voor niet-religieuzen, gebouwd.

Omschrijving

Het drielaagse onderkelderde pand heeft een U-vormige plattegrond. De zadel-en mansardedaken zijn gedekt met

zwarte tuile-du-nordpannen. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen. Afzaten en dubbele sierlijsten bij de goot zijn van rood tegelwerk. De vensterdorpels van het bouwdeel uit 1916 zijn van beton, de andere van hardsteen. Bij de wisseldorpels bevinden zich zandstenen hoekblokjes.

De hoekrisalieten onder mansardedak springen meer naar voren dan de middenrisaliet, en tellen elk drie traveeën. De bovenste twee etages van de risalerende delen worden geaccentueerd door lisenen. De vensterindeling is ritmisch. Eerst zijn er de zesruits getoogde kelderramen, waarna drie etages van brede getoogde twaalfruits stolpvensters volgen. Bij de middenrisaliet zijn op de beletage twee getoogde achtruits stolpvensters geplaatst. Een bordestrap met opengewerkte bakstenen balustrade en hardstenen afwerking leidt naar de centrale entree met vernieuwde vleugeldeuren. Het halfronde bovenlicht heeft een nieuwe indeling gekregen. Boven de deur bevinden zich twee ramen met half rond bovenlicht, net als boven elk raam van de inspringende delen. Tenslotte is er een zesruits raam met half rond bovenlicht geplaatst in het puntgeveltje boven de ingang, dat bekroond wordt met een kruis. Het schilddak hierachter eindigt in een in 1926 geplaatste achthoekige klokkentoren met spits, waarop leien in maasdekking. In de overige dakdelen zijn getoogde zesruits dakkapellen geplaatst.

De zijgevel ter rechterzijde is sober en telt na een blind deel vijf vensterassen. De linkerzijgevel bevat een uitspringend rechthoekig gedeelte onder schilddak, waarin zich de trappartij bevindt. Aan weerskanten reeksen van twee smalle vensters en een oorspronkelijk geverniste deur. Hierna volgt een ronde toren met een met leien beklede spits, behorend bij de kapel die hier achter ligt, boven de beletage.

Deze Neo-romaanse kapel heeft een kruisvorm met half rond gesloten absis. De zadel- en lessenaarsdaken zijn voorzien van leien in maasdekking, op de eindnokken staan kruisjes. De gevels van het schip tellen drie rondboogramen en zijn geleed door lisenen. Het muurwerk van de halfronde ramen in de lichtbeuk is vlak. Het transept is voorzien van een klimmend fries en een tripletraam in een rondboognis. De absis is voorzien van zeven rondboogramen en geleed met lisenen. De achtergevel van het pand is sober. Er is een originele geverniste paneeldeur. De ramen hebben stalen kozijnen gekregen.

Bij de kapel is op de beletage een deel onder plat dak aangebouwd.

De middengang die het gebouw in de lengte doorsnijdt, is op de beletage voorzien van een houten lambrizing en gevernist houten Neo-gotische sieromlijstingen van de deuren. In het portaal voor de kapel bevindt zich een gedenksteen met een stuk marmer dat uit een Romeinse catacombe afkomstig is. De tekst op de gedenksteen luidt: "Ter dankbare herinnering: In het jaar des Heren 1926, de maand december, de eenentwintigste dag die toegewijd is aan de Heilige Thomas, de apostel van Indië, heeft Petrus Hopmans, de Bisschop van Breda, dit gebouw op plechtige wijze ingezegend."

De brede en hoge driebeukige Neo-romaanse kruiskapel is een gewitte ruimte, geleed door pijlers en lisenen, de tongewelven door bandribben. De halfronde ramen van de lichtbeuk zijn gevuld met Art Déco glas-in-lood. De inventaris is bij renovaties geheel vervangen.

Rondom het vroegere missiehuis ligt een groot wandelpark. Een lange oprijlaan met linden leidt tot aan de hoofdingang, aan het eind van een andere lange met beuken beplante laan vindt men een Heilig Hart beeld uit 1930 en ten zuiden daarvan het kerkhof, waarvan het oudste graf uit 1927 dateert.

Waardering

Het missiehuis is met het wandelpark van algemeen belang. Het is van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de ontwikkeling van het katholicisme, in het bijzonder de stichting van kloosters en missiehuizen door congregaties ten behoeve van de opleiding van hun leden; het is tevens van belang als voorbeeld van de typologische ontwikkeling van het opleidingsgesticht onder Duitse invloed. Het is van belang voor de architectuurgeschiedenis vanwege de uiterst strenge vormgeving met een vermenging van elementen van de typologie van de kostschool met elementen ontleend aan de industrie-architectuur. Het heeft ensemblewaarde vanwege de samenhang der onderdelen en de inbedding in een landschappelijke omgeving met onder meer bomenlanen. Het is in hoofdlijnen gaaf bewaard gebleven.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Tuin, park en plantsoen

Functie

Klooster

Wandelpark